

FOTO ANGELO GOEDEMONDT

‘We hebben te weinig helden’

Jaap de Jong, sinds drie jaar voorzitter van het vormingsinstituut van GroenLinks, vergelijkt zijn partij met een krabbenmand: niemand mag uit de mand kruipen. Individuen die te veel opvallen, worden neergesabeld. Elk madeliefje dat te hoog boven het gras uitsteekt, wordt afgeknipt. Wat resteert is een partij vol met grijze muizen. Een cultuurverandering is nodig. Maar de mogelijkheden van zijn instituut om hieraan bij te dragen, zijn beperkt.

EVERT DE VOS

Wie het programma van het Scholings- en Vormingsinstituut (SVI) van GroenLinks bestudeert, kan niet anders dan constateren dat het instituut zich prima aan de partij heeft aangepast: de activiteiten zijn degelijk, maar ogenschijnlijk saai. De overdracht van vaardigheden staat centraal. Geen inspirerende discussies, passie en Schwung. De politiek als ambacht. Cursussen voor raads- en statenleden of een introductiecursus voor vrouwen en migranten vullen grotendeels het programma.

‘Wij geven geen scholing, zoals dat vroeger in CPN en PSP de gewoonte was,’ verklaart Jaap de Jong. ‘Daar kwam dan een spreker die even de wereld voor de gewone leden verklaarde, en dan volgde discussie. Of er werd een hoofdstuk uit een boek bestudeerd, en vervolgens overhoord.’

Wat het SVI nu doet, wordt vol-

gens hem het beste omschreven met de term ‘agogiek’: het aanleren van vaardigheden en het ondersteunen van groepen partijleden.

De Jong is in het dagelijks leven directeur van Atim, een adviesbureau dat opleidingen en cursussen geeft op het terrein van medezeggenschap en interne communicatie binnen bedrijven en instellingen. Volgens hem bestaat er binnen GroenLinks grote behoefte aan cursussen gericht op de overdracht van vaardigheden, vooral bij raads- en statenleden. Zo groot zelfs, dat de betaalde medewerkers van SVI de vraag niet aankunnen.

Daarom zijn er onlangs acht vrijwilligers opgeleid, die een ‘trainerspool’ vormen waarop afdelingen een beroep kunnen doen. Onderhandelen, presentatie, spreken in het openbaar, contact met de burger; als dat de punten zijn die een fractie of afdeling wil verbeter-

ren, dan kunnen die trainers worden ingehuurd. Niet voor niets overigens, want ook binnen GroenLinks heeft de markteconomie zijn intrede gedaan. ‘We willen een serviceverlenend instituut zijn. Dat aanbieden waar vraag naar is,’ geeft De Jong als reden.

Amerikanisering

Werkt GroenLinks door die gerichtheid op vaardigheden niet mee aan een verdere bureaucratisering van de politiek? Politiek niet als passie, maar als ambacht. Misschien wel efficiënt, maar dodelijk saai en volslagen oninteressant voor de burger.

De Jong beaamt dit gedeeltelijk: ‘Je loopt inderdaad het risico dat je gemeenteraadsleden krijgt die alles bijhouden, een uitstekende dossierkennis hebben, maar voor de rest grijze muizen zijn. We gaan echter als SVI ook mee met een

stukje Amerikanisering van de politiek. De presentatie wordt steeds belangrijker.’ Toch ligt in de cursussen van GroenLinks volgens hem de meeste nadruk op een goede – ook inhoudelijke – communicatie met de burger.

Als leidraad hiervoor circuleert momenteel binnen het SVI een intern discussiestuk met als titel: ‘Het gewenste imago van de GroenLinks-vertegenwoordiger’. Het is een verdere uitwerking van het rapport van de commissie-Duyvendak uit 1993. Hierin werd onder andere gesteld dat de politieke massapartij op haar retour is. Er is niet zozeer sprake van een daling van de politieke betrokkenheid, alswel van een verminderde belangstelling voor *partij*politiek. Het rapport is een hartstochtelijk pleidooi voor meer echt debat en een drastische verandering in de politieke cultuur. Politieke partijen moeten meer publiekelijk optreden en in communicatie met de burger treden, niet alleen met de eigen achterban. Dat houdt in dat ze zelf ook pluriform en toegankelijk moeten zijn. Geen getuigenispolitiek, maar aansluiting zoeken bij andere opvattingen.

Apostelen

De interne notitie werkt deze opvattingen uit voor de lokale politiek. Centraal staat de vraag: wat voor type vertegenwoordigers leiden we op? Als nieuw profiel wordt geschetst: het publieke optreden van GroenLinkse raadsleden – zowel binnen als buiten de raadszaal – is meer themagericht in plaats van ideologisch overtuigend. Geen gehakketak meer, maar een constructief luisterende houding, zonder in te leveren op algemene normen en waarden. Niet meer de zwakke kanten van de tegenstander opzoeken, maar de overeenkomsten.

Tijdens de SVI-trainingen moet deze nieuwe attitude aangeleerd worden. Geen gemakkelijke opgave, als je een geschiedenis als actiepartij achter de rug hebt en de daarbij horende vechtersbazenmentaliteit hebt ontwikkeld. De onlangs geschoolde trainers – vaak ex-raadsleden – zijn echter razend enthousiast. Zozeer zelfs, dat De Jong ze ‘apostelen’ noemt, die de nieuwe gedragscode soms wat al te letterlijk opvatten. De trainingsdeskundige kent zelf de beperking van z’n vak. ‘Je hebt natuurtalenten, die moet je niet veel proberen af te leren. De anderen worden hoogstens goede ambachtslieden.’

Maar ondertussen zijn GroenLinkse afdelingsvergaderingen vaak dodelijk saai. De gemeenteraadsfractie overheerst – goede uitzonderingen daargelaten – de discussie, die vaak meer over de procedure gaat dan over de inhoud,

vaak over details dan over de grote lijn. Consequentie is dat de oude vergadertijgers de toon aangeven en dat nieuwelingen snel afhaken.

De Jong erkent dat het SVI weinig bouwstenen aanreikt voor een door velen gewenste cultuurverandering. En dat er van zijn instituut weinig swingende ideeën komen voor inhoudelijke discussies, waarmee afdelingen uit de voeten kunnen. Of originele nieuwe vormen, die ook jongeren aanspreken. GroenLinks-leden zijn veel kritischer geworden naar de eigen organisatie,' zegt hij. 'Ze komen niet

meer omdat het móét. Ze komen als er inhoudelijk iets leuks te halen is. Ze willen niet alleen investeren, maar er ook iets voor terugkrijgen. Een leuke avond, of discussies waar ze in de eigen dagelijkse praktijk iets aan hebben. Je moet ze lokken.'

Het SVI heeft echter volgens hem te weinig mogelijkheden om hierin een stimulerende rol te spelen. Het cursuswerk vergt veel energie, en bovendien is het moeilijk hierop een beleid te ontwikkelen. De directe aandacht voor afdelingen met concrete vragen slokt

daarnaast de rest van de beschikbare tijd van de medewerkers op.

GroenLinks ontbeert volgens De Jong 'helden', mensen als Felix Rottenberg die een partij op sleeptouw kunnen nemen. Probleem is dat binnen de cultuur van GroenLinks opvallende mensen niet echt gewaardeerd worden. 'Je moet je hoofd niet te ver boven het maaiveld uitsteken.' De kans dat er in zo'n klimaat 'nieuwe helden' opstaan, is klein.

Het SVI waagt in de zomer van volgend jaar in ieder geval een poging deze vicieuze cirkel te door-

breken. Op een twee weken durende 'zomerschool' mogen nieuwe helden zich melden. Daar zullen politieke discussies afgewisseld worden met cultuur. Hartstochtelijke debatten waarbij iedereen uit het maaiveld springt en experimenten plaatsvinden met nieuwe vormen van politiek. Twee weken, die niet alleen een investering vragen, maar de deelnemers ook wat opleveren. ■